

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 31. OKTOBER 1980

ŠTEV. 44 (1992)

Njegovo delo bo ostalo vklesano v naših srcih

Ob odkritju spomenika Karlu Prušniku-Gašperju smo se poklonili vsem padlim borcem za svobodo v borbi proti fašizmu

„Ko odkrivamo spomenik tovarišu Gašperju, ga ne odkrivamo samo njemu, koroškemu samorastniku, komunistu in revolucionarju ter eni najvidnejših oseb med koroškimi Slovenci, temveč ga odkrivamo tudi kot pomnik časa, ko se je naš človek, in sicer skoraj edini v okupirani Ostmarki, postavil po ro-

meje številni znanci, nekdanji soborci in prijatelji tovariša Gašperja. Ob spomeniku, ki sta ga obkrožali slovenska in avstrijska zastava, so zastopniki številnih organizacij položili vence in cvetje. Govorniki (njihova izvajanja v izvečkih objavljamo na 2. strani — op. ured.) so risali lik tovariša Karla

gatili mešani pevski zbor SPD „Danica“, mešani pevski zbor SPD „Zarja“ in mešani pevski zbor „Franc Pasterk-Lenart“, ki so pod vodstvom Hanzija Kežarja in Joška Wrulichja zapeli nekaj izbranih koroških in borbenih partizanskih pesmi, tistih pesmi, ki jih je tako rad prepeval tovariš Gašper, pesmi, ki so naše partizanske borce spremljale in bodrile v težkih a hkrati junaških letih narodnoosvobodilnega boja. Domače slovensko prosvetno društvo v Kotmari vasi pa je k sporedu prispevalo recitacijo — Magdalena Wieser je občuteno deklamirala spominske verzice, ki jih je Andrej Kokot zapisal v žalno knjigo ob smrti Karla Prušnika-Gašperja.

V besedi in pesmi je bila na svečanosti v Kotmari vasi, kjer je bila obenem tudi letošnja osrednja počastitev vseh padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja, izpovedana privrženost vsebini in tradicijam protifašističnega narodnoosvobodilnega boja. Ta privrženost pomeni, da se moramo za svobodo, mir in razumevanje med narodi nenehno boriti, da moramo pravočasno ukrepati proti pojavom nacionalizma in neonacizma, ker le tako bomo ostali vredni žrtev, ki so bile doprinesene v borbi proti najhujšemu sovražniku človeštva. Kakor uspelega poteka svečanosti ni moglo motiti slabo vreme, tako besed zvestobe protifašističnemu boju niso uspeli preglasiti tisti, ki so ob tej priložnosti s svojimi izzivalnim obnašanjem samo pokazali, da jim pieteta ni le tuja beseda, marveč tuja tudi njim samim.

Prušnika-Gašperja kot revolucionarja, kot organizatorja protifašističnega boja na Koroškem in kot zaslužnega borca za pravice koroških Slovencev in vseh zatiranih ljudi. Naglasili so, da bo njegovo delo ostalo vklesano v naših srcih in da nam bo ostal svetel vzor v našem nadaljnjem delu. Obenem pa so poudarili tudi veliki delež, ki so ga slovenski partizani na Koroškem prispevali za zmago nad fašizmom in s tem tudi za osvoboditev avstrijske domovine.

Svečanost na kotmirškem pokopališču so s svojim nastopom obo-

bu Hitlerju in v oboroženem boju z njim tudi zmagal.“

Tako je dejal tovariš Lipej Kolenik, ko je minulo soboto na pokopališču v Kotmari vasi v imenu častnega odbora, v katerem so bili predstavniki Zveze koroških partizanov, Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Narodnega sveta koroških Slovencev, Zveze socialističnih borcev za svobodo, Zveze avstrijskih odporniških borcev in žrtev fašizma (KZ-Verband), ÖVP-Kameradschaft ter Zveze združenj borcev NOV Slovenije, odkrival nagrobni spomenik Karlu Prušniku-Gašperju. Predal ga je v varstvo Zvezi koroških partizanov, vsem koroškim Slovencem in vsem demokratom in antifašistom v Avstriji, naj ga čuvajo kot dragocen zaklad.

Svečanost v Kotmari vasi je kljub skrajno slabemu vremenu potekala kot mogočna manifestacija zvestobe idealom protifašističnega boja. Številni udeleženci, ki so prišli kljub močnemu deževanju, so počastili spomin letos umrlega prvoborca Karla Prušnika-Gašperja, obenem pa so se poklonili tudi vsem padlim borcem za svobodo v borbi proti fašizmu. Med udeleženci so bili poleg Gašperjevih svojcev vodilni predstavniki vseh organizacij, ki so bile združene v častnem odboru za postavitve spomenika; prišli so tudi predsednik kuratorija za podeljevanje častnega znaka za osvoboditev Avstrije bivši vicekancler inž. Rudolf Häuser, jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Novak Pribičević, generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec s člani konzulata; predvsem pa so se zbrali z obeh strani

SVETOVNI DAN VARČEVANJA 1980:

Varčujmo danes za boljši jutri!

Morda še nikdar v zadnjem desetletju ni bilo toliko govorjenja o varčevanju kakor ga poslušamo letos. Vsepovsod razpravljamo na zborovanjih, konferencah in simpozijih o nujnosti varčevanja v deželi, državi in po širnem svetu. Izbrani in postavljeni so bili strokovni organi, ki v državi in na mednarodni ravni nasvetujejo in odredjajo ukrepe za vsestransko varčevanje z osnovnimi materiali in energijami, na katerih je osnovano življenje človeka na zemlji, posameznika kot vsega človeštva. Zemlja, njeni podzemni zakladi, bogastva narave na suhem in v vodi, toplota sonca, zrak in voda ter njihove sile so vdrli v človekovo zavest kot nenadomestljive osnove naše biti. Zbudili so njegovo vest, ker so samo delno obnovljivi. Kar je zapravljeno, je za vekomaj preč.

Kdo bi bil mogel resno predvidevati, da se bo razvoj zadnjih desetletij v neomejeno, nebrzdano potrošništvo na vseh področjih tako hitro spreobrnil v premišljevanje in načrtovanje: kaj, in kako bi mogli varčevati z danimi dobrinami in silami. Na mnogih področjih stremljenja potrošniške miselnosti niti še niso dosegla potrošnika, ko ga je zajel novi val odvrtačenja od te protinavrne zagnanosti gospodarske politike, ki za-

radi neutešljivega pohlepa po drevesu ni videla več gozdov. Svarila daljnovidnih klicarjev, še nedavno osamljenih in zasmehovanih, so po kratkem neurju stiske na področju nafte razjasnila vest kot strahovit blisk, s podobno brzino, svetlobo in jakostjo. „Enodnevene“ steklenice, posode, zavoji; kratkotrajni avtomobili, potrebščine, obleke in čevlji; vsa navlaka „dokončne potrošnje“ drvi v prepad in pozabo. Zbivalniki za blago večkratne uporabe, modeli varčnejših avtomobilov, pozivi k premišljeni uporabi elektrike in goriv so signali in simboli novega, človekovi naravi bolj odgovarjajočega vrednotenja dobrin, ki jih skupno lahko uporabljamo, če jih skupno smotrno in odgovorno upravljamo.

Kaj ima vse to opravka z našim skromnim deležem šilingov, ki gredo skozi naše roke?

Ni treba mnogo razlag in besedičenja. Spomnimo se nekaterih starih rekov našega ljudstva o varčevanju in denarju. Vsi čutimo, da nikdar ne zastarajo. Varčevali so že davni rodovi, ki denarja v današnjem pomenu še niso poznali; po uvedbi njegove vesoljne veljave pa nesporno drži neizprosno spoznanje, da je sveta vladar. Saj z njim kupujemo dobrine in zaklade zemlje, osvajajo vi-

ve energije na zemlji, pod njo in nad njo, da celo že izven nje. Z denarjem osvajajo in prisvajajo predvsem zemljo samo, ki nam je skupna, nerazsirljiva last.

Z denarjem mogočni v vseh časih kupuje tudi človeka in njegove fizične in umske sile. Sužnji prejšnjih vekov so bili pravtako potrošno blago kakor so danes objekt rafiniranega izkoriščanja v modernih stiskalnicah človekove neodvisnosti in njegovega dostojanstva.

Da bi nam vsem ostal dodeljen pravičen delež prostora na zemlji; da bi nam in našemu mlademu rodu zavarovali delež na dobrinah in silah, ki jih nudi ta naš borni obronek zemeljske oble; da bi se nam in naši mladini vse bolj odprla vrata za tvorbo in ustvarjanje, ki daje vsakdanji kruh za telo in duha — to je smisel, naloga in namen našega varčevanja. Varčevanja z vsemi vročenimi dobrinami. Varčevanja z vsakim šilingom, ki ga z delom in menjavo dobrin pridobimo. Doba brezvestnih potrošnikov je minila. Daljnovidno in odgovorno varčujmo danes za boljši jutri!

dr. Mirč Zwitter

Ob avstrijskem državnem prazniku 26. oktobra so bile tudi na Koroškem razne prireditve, med katerimi ima poseben pomen in dolgoletno tradicijo predvsem spominska svečanost na celovškem pokopališču, kjer so ob spomeniku žrtvam za osvoboditev Avstrije tudi tokrat položili vence predstavniki treh avstrijskih organizacij protifašističnih borcev in žrtev fašizma. Prav tako pa se je junakom, ki so padli v boju proti fašizmu, z vencem poklonila tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem.

Udeležencem kratke spominske svečanosti je spregovoril predsednik kuratorija za podeljevanje častnega odlikovanja za osvoboditev Avstrije, bivši vicekancler inž. Rudolf Häuser. Spomnil je na vse tiste, ki so padli v boju proti fašizmu ali umrli v nacističnih taboriščih in zapirah. Njim gre zasluga, da je Avstrija spet svobodna, je dejal govornik, zato smo jim preživeli dolžni, da nadaljujemo boj za mirno sožitje med narodi in narodnostmi. Nikdar ne smemo pozabiti strahot tiste dobe, ostati moramo budni, da se taki časi ne bi ponovili. „Tudi ta spominski dan je opozorilo in poziv, da povsod nastopimo proti krivici in nasilju ter se borimo za svet, v katerem bodo vsi ljudje živeli srečno in v prijateljstvu.“

Po svečanosti na celovškem pokopališču je deželni glavar Wagner na sedežu deželne vlade izročil 45 osebam odlikovanje za osvoboditev Avstrije. Med odlikovanimi so tudi pripadniki slovenske narodne skupnosti — partizani, priporniki in izseljenci.

„Nikdar več fašizem!“

Okoli 6000 udeležencev iz cele Avstrije se je minulo nedeljo popoldne zbralo v bivšem koncentracijskem taborišču Mauthausen, da ob avstrijskem državnem prazniku počastijo spomin vseh žrtev fašističnega nasilja, obenem pa opozorijo na nevarnosti zopetnega oživljanja nacistične miselnosti ter pristojne dejavnike opomnijo na njihove tozadevne obveznosti.

Udeležencem demonstracije, na katero je vabil nadstrankarski protifašistični odbor, so spregovorili predstavniki avstrijskih visokošolcev, Kluba slovenskih študentov na Dunaju, KPA, Zveze socialističnih borcev za svobodo in drugih organizacij. Skupna izpoved se je glasila: „Nikdar več fašizem!“ — zahtevali so prepoved ANR in NDP ter KHD,

zavzeli so se za dosledno izpolnitev 7. in 9. člena avstrijske državne pogodbe, predvsem pa so pristojne oblasti in politične dejavnike pozvali, da pravočasno ukrepajo proti vsem pojavom nacionalizma in neonacizma, kajti proti nevarnosti fašizma ne zadostujejo lepe besede, temveč so potrebna odločna dejanja.

Svečanost je zaključil Tržaški partizanski pevski zbor, ki je dan poprej gostoval v Celovcu z mednarodnim sporedom borbenih pesmi.

Popoldne pa je bilo na istem kraju še zborovanje, ki ga je priredila „mlada generacija v SPÖ“. Tudi na tej prireditvi, kjer je poleg drugih govoril notranji minister Lanc, so zahtevali prepoved ANR in NDP. Za primeren okvir pa je poskrbela znana skupina „Schmetterlinge“.

V življenju je postal velik ker je bil zasidran med svojim ljudstvom

Na pokopališču v Kotmari vasi je bil minulo soboto svečano odkrit nagrobni spomenik prvoborcu in organizatorju protifašističnega boja na Koroškem, letos marca umrlemu predsedniku Zveze koroških partizanov Karlu Prušniku-Gašperju. Doprsni kip tovariša Gašperja je izdelal znani slovenski kipar Stojan Batič, medtem ko je ureditev grobišča zasnoval arhitekt Dušan Omahen. Podstavek nosi napis „Karel Prušnik Gašper 1910—1980“. Na plošči, ki pokriva žaro, pa je v obeh deželnih jezikih povedano, da je spomenik posvečen organizatorju koroškega partizanstva, predsedniku Zveze koroških partizanov in borcu za pravice koroških Slovencev.

Udeležencem svečanosti so spregovorili predstavniki organizacij, ki so bile zastopane v častnem odboru za postavitev spomenika.

Prvi je po odkritju spomenika spregovoril poslevodeči podpredsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, ki je dejal, da je bil tov. Gašper že za časa svojega življenja simbol borca za svobodo slovenskega in vseh demokratičnih narodov. V celoti je bil predan naprednemu gibanju in načelom Osvobodilne fronte; bil je vedno v prvih vrstah boja, kadar je šlo za pravice malega zatiranega človeka. „Gašperjevo delo bo ostalo vklesano v naših srcih,“ je naglasil tovariš Luc, ki je zlasti opozoril, da je Gašper zapustil „velik doprinos k zgodovini narodnoosvobodilne borbe na Koroškem v pisani besedi, iz katere mlada generacija lahko črpa moč za svoje delo na narodnopolitičnem področju.“ Predstavnik ZKP pa se je spomnil tudi vseh padlih partizanskih borcev, ki so dali življenje za svobodo, mir in enakopravnost. „Na tem mestu naj bo jasno povedano, kar je tudi Gašper vedno poudarjal: partizani in z nami naše koroško ljudstvo smo se borili proti fašizmu za novo Avstrijo in novo Jugoslavijo, predvsem pa smo se borili za pravice slovenskega naroda na Koroškem. Rezultat tega boja je člen 7 državne pogodbe, ki pa ga Avstrija do danes ni izpolnila. Zato bomo nadaljevali borbo za pravice slovenskega človeka in tako izpolnjevali oporoko tovariša Gašperja — boj za takšne pogoje, da bo naš narod lahko v sodelovanju z narodom sosedom enakopravno gradil skupno domovino, ne da bi mu bilo treba živeti v strahu za obstoj in razvoj.“

Za Zvezo slovenskih organiza-

cij na Koroškem je spregovoril predsednik dr. Franci Zwitter, ki je naglasil, da s svečanostjo odkritja nagrobnega spomenika Karlu Prušniku-Gašperju združujemo tudi tradicionalno spominsko počastitev vseh padlih in umrlih partizanov, ki so s svojo udeležbo in borbo v narodnoosvobodilni vojski v najtežjih pogojih in najtežjem

času izpričali zvestobo in ljubezen do svojega naroda in do svoje tedaj teptane domovine. „V letu šestdesetletnice plebiscita, v katerem moramo ugotoviti, da kljub težki borbi in velikim žrtvam še vndno ne uživamo pravic, ki nam grejo, se še bolj zavedamo potrebe, da izpolnjujemo sporočilo in naročilo padlih in umrlih partizanov, ki se glasi: Vztrajajte v borbi za nacionalne in socialne pravice svojega ljudstva, ohranite preko vseh različnih svetovnonazornih in političnih gledanj enotnost in povežite se z

vsemi ljudmi tudi sosednega naroda, ki v srcu dobro mislijo.“ Ko se v globoki hvaležnosti klanjamo vsem padlim partizanskim borcem in umrlim političnim delavcem, je dejal predsednik ZSO, jim zagotavljamo, da hočemo to njihovo sporočilo spoštovati in to njihovo naročilo izpolnjevati ter prenesti na nove mlade generacije, „da nam bo ta lepa domača zemlja ostala domovina, ki je nam vsem le ena — s krvjo in smrtjo naših posvečena.“

Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc je dejal, da okrivamo spomenik možu, ki je bistveno prispeval k osvoboditvi Avstrije, čeprav nekateri tega dejstva do danes nočje priznati. „Gašperjevo odločitev za partizanski boj je bila korak, ki je odgovarjal prepričanju moža, ki je ljubil svobodo in sovražil zatiranje,“ je naglasil predpredsednik NSKS ter ugotovil, da jih je bilo mnogo med koroškimi Slovenci, ki so v partizanih ali v različnih taboriščih žrtvovali najdragocenejšo — življenje za boljše bodočnost svojega naroda. Prav je in tudi v smislu prvoborca Gašperja, da se v globoki hvaležnosti spomnimo vseh, ki so trpeli in umirali v prepričanju, da le po borbi prihaja zmaga. „Spomin nanje pa pomeni za nas obvezo, da bomo ob teh vzgledih pogumno nadaljevali njihovo pot, dokler slovenski narod na Koroškem ne bo dosegel vseh pravic, ki mu grejo po členu 7 avstrijske državne pogodbe in po drugih mednarodnih obvezah.“

Za vse tri avstrijske organizacije protifašističnih borcev — za Zvezico socialističnih borcev za svobodo in žrtev fašizma, za Zvezo avstrijskih borcev odpora in žrtev fašizma (KZ-Verband) in za ÖVP-Kameradschaft — je spregovoril bivši podpredsednik koroškega deželnega zbora Hans Pawlik, katerega izvajanja objavljamo na posebnem mestu.

Kot zadnji pa je povzel besedo predsednik Odbora koroških partizanov v Ljubljani inž. Pavle Žaucer-Matjaž, ki je obudil spomin na svojega najboljšega prijatelja in soborca Gašperja. „V svojem življenju je postal velik, ker je bil globoko zakoreninjen in trdno zasidran v svojo rodno grudo in med svojim slovenskim koroškim ljudstvom. Tu počiva mož, ki ga je oblikovala sredina male narodnostne skupnosti koroških Slovencev, ki ga je vse življenje kaila revolucionarna dejavnost in ki je vse svoje delo posvetil svojemu ljudstvu. Gašperjevo življenjsko delo pomeni navdih in obvezo mladih generacij, da nadaljuje njegovo delo, da se zgleduje ob njegovem junaštvu in borbenosti ter da razvija in neguje tradicije plemenitih lastnosti, ki so krasile Gašperjev lik in njegovo osebnost.“ Tovariš Matjaž je poudaril veliki doprinos koroških Slovencev v borbi proti fašizmu in dejal, da pomeni zato narodnoosvobodilna borba na Koroškem obdobje preroda v narodnostnem življenju koroških Slovencev. „Pečat oborožene borbe koroških partizanov je vtisnjen tudi v ustavne temelje avstrijske države. Boj vseh avstrijskih antifasistov, včevši koroških partizanov, pa obvezuje Avstrijo na izvajanje vseh ustavnih določil državne pogodbe, tako pri doslednem izkoreninjenju nacizma in nacistične miselnosti, kakor za pieteten odnos do grobov in grobišč zavezniških vojakov in za popolno izpolnitev določil 7. člena glede narodnostnih pravic koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov.“

V imenu treh organizacij borcev proti fašizmu in žrtev fašizma je na svečanosti v Kotmari vasi spregovoril predsednik Zveze socialističnih borcev za svobodo in žrtev fašizma Hans Pawlik, ki je dejal:

Morgen am Nationalfeiertag werden die drei Kärntner Widerstands- und Freiheitskämpferverbände im Gedenken an die über 1000 Opfer in Kärnten in der Zeit von 1938 bis 1945 für den Kampf um die wiedererrungene Freiheit Österreichs im Zentralfriedhof Klagenfurt-Annabichl eine Gedenkfeier abhalten. Denn diesen Männern und Frauen, die in den Gefängnissen, in den Konzentrationslagern oder im offenen Kampfe ihr Leben lassen mußten, haben wir es mitzuverdanken, daß wir die 35-jährige Wiederkehr der Befreiung unserer Republik und den Abschluß des österreichischen Staatsvertrages vor 25 Jahren heuer feiern können.

Am Vorabend des Nationalfeiertages haben wir uns hier in Köttmannsdorf versammelt, um an der Enthüllung des Grabdenkmals für unseren allzufrüh verstorbenen Freund Karel Prušnik-Gašper teilzunehmen. Damit soll sicherlich auch die Verbundenheit der einladenden slowenischen Organisationen zu unserem gemeinsamen Vaterland, zur Republik Österreich zum Ausdruck kommen.

Karel Prušnik-Gašper war schon als junger Bauernsohn in Lobnig bei Eisenkappel mit der Politik in unserem Lande konfrontiert worden, zuerst im slowenischen Verein und später auch bei den Arbeiterorganisationen von Rechberg-Eisenkappel. 1935 wurde Prušnik das erstmalig

Doprinos partizanov za osvoboditev Avstrije

politisch vom damaligen Regime wegen Herstellung von illegalen Flugblättern — noch dazu in slowenischer Sprache — unverhältnismäßig hoch zu fünf Jahren schweren Kerker verurteilt. Die politische Verfolgung ging nach dem gewaltsamen Anschluß Österreichs an das NS-Regime im März 1938 weiter. Sofort wurde im Anwesen der Bergbauernfamilie Prušnik in Lobnig eine Hausdurchsuchung angesetzt, weil der Vater Funktionär der landwirtschaftlichen Genossenschaft war. In der Folge wollte man die Familie zum deutschen Volkstum überreden und die NS-Funktionäre waren erstaunt, daß Karel sich bewußt und treu zu seiner slowenischen Muttersprache bekannte. Nach der militärischen Okkupation Jugoslawiens und der späteren Einsetzung einer NS-Zivilverwaltung in Slowenien mit unsinnigen Zwangsgermanisierungsbestrebungen in Oberkärnten verschlechterte sich die Lage auch für unsere aufrecht gebliebenen Slowenen in Kärnten. Als man dann im April 1942 binnen weniger Stunden die geliebten Eltern und auch Kinder von Karel Prušnik zur Zwangsausiedelung von ihrem ererbten Bergbauernhof abholte und ins Aussiedlungslager Ebental brachte, da stürzte eine Welt für Karel Prušnik zusammen. Viele deutschsprechende Kärntner, die von der Aussiedlungsaktion Kenntnis erhielten, verurteilten diese Übergriffe eines unmenschlichen faschistischen Gewaltsystems gegen unsere slowenischen Landsleute. Und heute soll man doch endlich verstehen, warum der Partisanenkrieg aus Jugoslawien auch auf Kärnten übergreifen mußte.

Auch unser Freund Prušnik ging als Kämpfer mit der Waffe in der Hand gegen diesen Faschismus in die Wälder und Felsen seiner östlichen Karawankenheimat. Er schilderte dies in seinem Buch „Gemsen auf der Lawine“ in einmaliger Weise. Prušnik hatte diese grausamen und erbarmungslosen Kämpfe von 1942 bis Kriegsende Mai 1945 trotz bitterster Strapazen überleben können.

Im Rahmen der Volksarmee Sloweniens, zu der auch die Partisaneneinheiten auf der Saualpe und in den Karawanken gehörten, operierte im letzten Kriegsjahr auch ein „Österreichisches Bataillon“. Diese Kämpfer aus ganz Österreich trugen mit der Waffe dazu bei, daß man in der Welt den Anteil des österreichischen Volkes zur Befreiung und Wiedererrichtung der Republik Österreich in seinem Bestand von 1938 anerkannte. Der Staatsvertrag vor 25 Jahren ist also auch diesen Männern mitzuverdanken.

Karel Prušnik-Gašper wurde daher mit Recht vom Bundespräsidenten mit dem Orden um die Befreiung Österreichs ausgezeichnet.

Dieses Grabdenkmal hier in Köttmannsdorf soll unsere Jugend beider Sprachen in unserem Lande mahnen, daß man für die Freiheit Opfer bringen muß, daß es notwendig ist, gegen Gewalt und Unmenschlichkeit, Rassenwahn, Unterdrückung von Völkern, Religionen und Weltanschauungen, gegen jede Art von Faschismus sich zur Wehr zu setzen.

In diesem Sinne wollen wir Vertreter der deutschsprachigen Freiheitskämpfer und Opfer des Faschismus Österreichs das Andenken Karel Prušnik-Gašpers bewahren.

Sein Gruß in seinen Kampfjahren war:
„Smrt fašizmu — svoboda narodu!“

Ljubljana počastila Gašperjev spomin Kdaj bo sledila rodna občina?

Vzporedno z odkritjem spomenika Karlu Prušniku-Gašperju na pokopališču v Kotmari vasi so tudi v Ljubljani na primeren način počastili letos umrlega borca za pravice koroških Slovencev. Po revolucionarju Karlu Prušniku-Gašperju so namreč poimenovali cesto, ki je vse do nedavnega (do izgradnje nove Celovške ceste) kot najkrajša povezava vodila proti Celovcu. Gre za cesto, ki pelje skozi Šentvid in se zdaj imenuje Prušnikova ulica. Na hišah so tablice s starimi številkami Celovške ceste in z novimi številkami Prušnikove ulice.

Za imenovanje Prušnikove ulice v Šentvidu so se v Ljubljani odločili zato, ker je na šentvidskem pokopališču pokopan Stane Mrhar, eden prvih aktivistov OF na Koroškem. V nadaljnji utemeljitvi sklepa o poime-

novanju ulice po Karlu Prušniku-Gašperju v Ljubljani je tudi povedano, da Prušnikova ulica v Šentvidu ne pomeni le spomina na partizana in revolucionarja Gašperja, pač pa tudi priznanje rojakom v Avstriji in njihovem boju za enakopravnost.

Ko se bomo odslej vozili v Ljubljano ali na povratku domov, se zapeljimo skozi Šentvid in se spomnimo Gašperjevega življenjskega dela ter tiho počastimo njegov spomin!

Ob hitri akciji ljubljanske občinske skupščine, ki jo je napravila v počastitev pokojnega Gašperja, bi gotovo bilo umestno, če bi tudi občina Železna Kapla sledila zgledu Ljubljane in v Gašperjevem rodnem kraju cesto, ki vodi iz Železne Kaple na Wölflnovno domačijo v Lobniku, poimenovala po svojem velikem sinu.

„GEMSEN AUF DER LAWINE“:

Dragoceno pričevanje o življenju in boju koroških Slovencev

V navzočnosti številnih častnih gostov med katerimi so bili svojci letos marca umrlega Karla Prušnika-Gašperja ter jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik, je Založniška in tiskarska družba Drava prejšnji teden v knjigarni „Naša knjiga predstavila nemški prevod Prušnikove knjige „Gamsi na plazu“. Kakor smo v našem listu že poročali, je knjiga izšla z naslovom „Gemsen auf der Lawine“ in podnaslovom „Der Kärntner Partisanenkampf“.

Nemška izdaja Prušnikovih „Gamsi na plazu“ je pomembna v več pogledih. Predvsem gre za iskreno izpoved človeka, ki je vse svoje življenje in delo posvetil boju za pravice zatiranega človeka ter za uveljavljanje humanih, enakopravnih odnosov med ljudmi in narodi. Gre za pričevanje revolucionarja, ki je bil organizator in voditelj partizanskega protifašističnega boja na Koroškem. In gre predvsem za knjigo, ki je bila širši koroški jav-

nosti doslej bolj ali manj zamolčana, čeprav je v slovenščini izšla že v dveh nakladah. Zato je želeli, da bo svaj v nemščini prodrla tudi med nemško govoreče sodeželane in jim odkrila resnico o koroških Slovenceh in njihovem boju — čeprav ob „interesu“, ki ga je ob predstavitvi knjige pokazal koroški tisk (saj se naravnost vsiljuje vtis, da je šlo za organiziran bojkot), nikakor ni izključeno, da se bodo določeni krogi tudi tokrat trudili „obvarovati“ svoje ovčice pred besedo resnice, ki je pri nas na Koroškem še posebno nezaželena, ker bi bilo z njeno razširitvijo hitro konec potvarjanja dejstev, podtikavanja dozdevnih „pregreh“ in celo „zločinov“, predvsem pa neodgovornega ščuvanja naroda proti narodu.

Ob predstavitvi knjige je poslovodja družbe Drava dr. Franci Zwitter opozoril na veliki odmev, ki ga je Gašperjevo pričevanje imelo v slovenski javnosti, ko sta bili dve

nakladi razprodani v najkrajšem času. Izrazil pa je tudi željo, da bi knjiga v nemškem prevodu prav tako vzbudila široko zanimanje in našla odmev zlasti med pripadniki naroda-soseda. Pri tem je poudaril, da so Prušnikovi „Gamsi na plazu“ doslej najbolj temeljit prikaz protifašistične osvobodilne borbe koroških Slovencev in poleg tega tudi edini širši prikaz političnega življenja slovenske narodne skupnosti na Koroškem po letu 1920 sploh. Kot taka naj bi knjiga sedaj tudi nemško govorečega bralca seznanila s tem dogajanjem ter pomagala odstranjevati razne prevladujoče napačne predstave in na nepoučenosti temelječe predsodke o partizanskem boju na Koroškem in s tem prispevala k boljšemu razumevanju tudi današnjega položaja koroških Slovencev, kar vse bi bilo dragocen doprinos k uresničevanju mirnega sožitja obeh narodov v deželi.

V tem smislu je svojo knjigo razumel in tolmačil tudi Gašper sam, ki se je osebno zelo trudil, da bi „Gamsi na plazu“ izšli tudi v nemškem jeziku — česar pa na žalost ni več doživel. Pač pa je bil do zadnjega najtesneje povezan s pripravo za nemško izdajo, ki je zdaj izšla z njegovo avtorizacijo; še za tisk pripravljeni rokopis je skrbno prebral in popravljal, dopolnjeval opombe in izbiral slikovno gradivo. Tako lahko rečemo, da bi imel z „Gemsen auf der Lawine“ enako veselje, kot ga je imel z „Gamsi na plazu“ — v enem in drugem jeziku pa je njegovo pričevanje neprecenljiv prispevek v knjigo zgodovine koroških Slovencev in njihovega boja za enakopravno življenje na domači zemlji.

Naj za konec navedemo še nekaj podatkov: nemški prevod Gašperjeve knjige sta opravila dr. Avgustin Malle in Florjan Lipuš, lektoriral pa ga je dr. Gerald Musger, medtem ko sta verze prevedla dr. Pavel Zdovc in Franci Zwitter ml.; dr. Zdovc je prispeval tudi seznam krajevnih imen; slikovni del, grafično oblikovanje in tehnično opremo pa sta oskrbela Willi Prechtl in Lojze Wieser. Knjiga je vezana v celoplastno in obsega 322 strani teksta ter 45 strani slikovnih prilog, ki obsegajo tudi precej doslej neobjavljenega dokumentarnega gradiva tako o Karlu Prušniku-Gašperju kakor tudi o življenju in boju koroških Slovencev. Kljub izredno bogati opremi stane knjiga samo 215 šilingov in jo dobite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Paulitschgasse 5-7.

„AULA SLOVENICA“ V CELOVCU:

Samo še danes

sta odprti zanimivi razstavi
slovenskega partizanskega denarja
in koroških pastelov B. Jakca

Na žalost le še danes (od 13. do 17. ure) sta v celovški „Auli slovenici“ odprti dve zanimivi razstavi, ki zelo domiselno potrjujeta staro resnico, da človek ne živi samo od kruha, marveč so za njegov obstoj in razvoj potrebne poleg materialnih tudi duhovne dobrine. Ena razstava nam predstavlja nastanek in razvoj slovenskega partizanskega denarja, edinstven umetniški ambient pa ji daje „galerija“ koroških pastelov velikega slovenskega umetnika Božidarja Jakca.

O razstavi slovenskega partizanskega denarja smo obširneje poročali že v zadnji številki, ko je bil isti prikaz predstavljen v Posojilnici Pliberk. Tudi ob otvoritvi razstave v Celovcu, kjer so se poleg lepega številca pretežno mladih obiskovalcev zbrali tudi jugoslovanski konzul Alfonz Naberžnik s soprogo, predstavniki slovenskih organizacij in drugi gostje, je o razvoju slovenskega bančništva v najtežjem času narodnoosvobodilne borbe spregovoril direktor Narodne banke Slovenije Janez Majce. Spomnil je na junška leta, ko so najboljši sinovi slovenskega naroda padali v borbi proti fašističnim okupatorjem; vendar pa je slovenski narod prav tedaj že začel polagati temelje svoje državnosti — tudi z razvojem lastnega bančništva, ki je bilo edinstven fenomen v tedanji zasluženi Evropi. Svoja izvajanja pa je dopolnil še s strokovnim tolmačenjem razstavljenih eksponatov in tako prispeval k boljšemu razumevanju ter vrednotenju teh dragocenih dokumentov v krvavem boju na življenje in smrt porajajoče se suverenosti slovenskega naroda.

Naj tudi tukaj opozorimo, da bo ta dragocena in zanimiva razstava slovenskega partizanskega denarja prikazana še v Posojilnici Borovlje (od 4. do 8. novembra in v Posojilnici Šentjakob (od 11. do 15. novembra 1980).

Medtem ko je razstava slovenskega partizanskega denarja zamišljena kot prispevek v okviru Tedna varčevanja, pa bi razstavo koroških pastelov akademika prof. Božidarja Jakca lahko razumeli kot nekakšen „uvod“ v predstavitev zdaj že tradicionalnega umetniškega koledarja, ki ga bo „Aula slovenica“ izdala tudi za leto 1981 — v njem bo namreč reproduciran del slik, ki so razstavljene na sedanji razstavi.

Božidar Jakac velja za največjega slovenskega portretista, velja za mojstra grafike in je znan po svojih oljnih slikah, toda ob vsem tem se je med slovenskimi likovnimi umetniki najbolj uveljavil tudi na področju pastela, tako v figuralki, zlasti portretu, kot še posebej v krajini. In ravno s tega področja nam sedanja razstava posreduje izbor del, ki so nastala deloma v letih 1961 in 1962, največ pa šele letos, tako da razstava poleg vsega drugega izpoveduje tudi neuničljivo, še vedno mladostno živahno ustvarjalnost danes že 81 let starega umetnika. Razstava obsega 19 slik, za katere si je mojster Jakac izbral motive pri nas na Koroškem. Njegova „zlata roka“ je ustvarila barvite krajine iz Zilje, iz Roža in iz Podjune, zajela je v to slikovno pripoved dežele zgodovinsko pomembne kraje okoli Gospe Svete in Krnskega gradu, segla pa je tudi gor do Velikega Kleka in tako zaokrožila podobo Koroške z njenimi pokrajinskimi lepotami. V govorici njegove umetnosti je ta upodobitev Koroške — kakor je zapisal znani slovenski umetnostni zgodovinar Luc Menaše — „čisti, neomadeževan svet, kot da bi ga umetnik umil od tal do neba in vsega prazne oblike; upe zbujajoče, kot da bi bile že zbrisane žalost, bridkost in lisočere krivice...“

Kakor že povedano, je ta dvojna razstava v „Auli slovenici“ odprta le še danes, zato ogled vsakomur priporočamo.

Študijsko srečanje zgodovinarjev v Trstu in Kopru

Zgodovinski inštitut tržaške univerze je v začetku prejšnjega tedna — 20. in 21. oktobra — v sodelovanju s filozofsko fakulteto ljubljanske univerze priredil študijsko srečanje na temo „Politična in družbena vprašanja v Julijski krajini v letih 1920/1930“. Poleg obeh univerz so pri srečanju sodelovali še tržaški Instituto regionale per la storia del movimento di liberazione nel Friuli-Venezia Giulia, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, Centro di ricerche storiche di Rovigno, Pokrajinski muzej Koper ter Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu.

Referenti, razen Hannsa Haasa so bili vsi iz Italije in Jugoslavije, so se bavili z različnimi vidiki problematike omenjenega obdobja. V okviru srečanja je bila v Pokrajinskem muzeju v Kopru odprta razstava „Bazoviške žrtve“. Pri tem je vsekakor zanimiva podrobnost, da je bilo na razstavi videti tudi nekaj dokumentov o koroškem plebiscitu in o plebiscitni propagandi.

Srečanje je bilo že drugo te vrste in so bili na koncu vsi mnenja, da je s tem treba nadaljevati. Žal do takih skupnih srečanj med relevantnimi ustanovami na Koroškem in v Sloveniji doslej še ni prišlo. Temu je gotovo v veliki meri kriv položaj koroške znanosti, posebno zgodovinske, ki ga nekateri še vedno skušajo monopolizirati v interesu svojih ozkih (nacionalno)političnih nagibov. Da pa tudi na Koroškem pri tem neplodnem razmerju ne bo ostalo za vse večne čase, kažejo razveseljive tendence, ki izhajajo predvsem iz pozitivnih in odprtih faktorjev na celovški univerzi.

Veliko besed o sožitju, spravi in mostovih je bilo že izrečenih v zvezi z usodo našega življa na Koroškem. Nekateri od njih so narekovali iskrene težnje končati spor med narodi. Druge so bile narekovane od kdovekakih trenutnih ozirov. Spet druge je narekovala sla po uničenju, ki je z besedo o sožitju skušala zgolj uspraviti narodno zavest in pospešiti raznarodovanje. Ko poslušamo take in podobne lepe besede, je prav, če vemo, kako je naš pesnik Menart razkrinkal podobno leporečje o miru, rekoč: „Ko višji govorijo o miru, njihove roke stružijo granate.“

Samo prvo hotenje, ki smo ga omenili, je vredno prisluha. Samo iskrena beseda o sožitju lahko pritegne. Kakor smo videli, tudi ni povsem neuspešna. Ljudje, ki pošteno mislijo, se vendarle vse bolj slišijo. Žal pa je takih ljudi še vse premalo. Še vedno nimajo dovolj vpliva na dogajanje v družbi. Še vedno srečujemo namesto sožitja surovo resničnost sovražnega vzdušja. Slovenski vestnik je v dneh pred proslavami 60-letnice plebiscita zapisal, da je Koroška v teh dneh tik pred vrhuncem proti-

slovenskega vzdušja. Abwehrkämpferji se do dobivali ob tej priložnosti do 2000 šilingov. Organizator proslav je bila oblast. Sledile so proslave. Slovenski vestnik je strnil njihovo resnično podobo v naslov: „Tudi parada lepih besed ni mogla prekriti starega duha 10. oktobra.“ Naš ted-

nik je pojasnil in s slikami ponazoril, kakšen je bil ta duh. Npr.: „Vom Tal bis an die Gletscherwand tönt deutsches Lied im Kärntnerland.“ Potem opisuje parado protiteroristične policije Kobra (proti komu?), parado nacističnih odlikovanj, pa parado zastav kljukastih križev, le brez kljuk. To je bil duh, ki nikakor ni bil „bolj strpen“ kot običajno. Ostajal je zvest Steinacherju. Zato je prav, če vemo, kaj je Steinacher zapisal leta 1933: „Po mojem mnenju bi se morali truditi, da dobimo Spodnjo Štajersko s

Pohorjem in Ptujskim poljem, tako da bi dobili neposredno povezavo s Hruvaško. Nadalje potrebujemo Mežiško dolino. Potem bi se morali po mojem nujno truditi, da dobimo Bohinj v svoje roke. Če bi se položaj razvijal ugodno za nas, bi morali zabtevati preostalo Štajersko, torej s Ce-

Čeri sožitja

ljem vred. Prav tako bi morali zabtevati občino Jezerško...“

Nekaj lepih besed takega ozadja in take vsebine ni moglo prekriti. Uradna Avstrija je torej poserbela še za eno hudo protislovensko in protijugoslovansko provokacijo. Nevarno bi bilo iti molče mimo tega izziva. Če ostane izziv brez odločnega odgovora, utegnejo molk tolmačiti kot ne-moč ali celo strah in še bolj pohibeti z raznarodovanjem. Molke ali zavijanje dejstev bi bila nevarno popuščanje staremu šovinizmu. Nevarno bi

tudi bilo zapisati, da smo razočarani nad tem, kar se je zgodilo. Večkrat namreč slišimo besedo o razočaranju. Razočaran pa je danes lahko le še nekdo, ki s svetom nima zveze, da po vseh udarcih, ki jih je pretrpel, še ne ve, s kom ima posla.

Tako smo soočeni z dvema dejstvoma. Prvič je tu dejstvo nujnosti resničnega sožitja. Potem pa je tu dejstvo, da se lepim besedam navkljub vrši pospešen genocid. To pa je nevarno za mir, saj utegne nasilje lepega dne pomisliti, da je prišel čas za odkrit napad. Utegne pa se tudi zgoditi, da kdo tretji položaj obrne sebi v prid. Zgoditi pa se tudi more, da skrajna stiska prižene zatirani narod do tega, da ne bo več izbiral sredstev za svojo obrambo. Sledi lahko tragedija, ki bo dejansko tragedija za oba naroda.

S tako nevarnostjo pred očmi je še toliko bolj nujno iskati sredstva, kako uresničiti pristno sožitje, sožitje brez raznarodovanja, in z obnovo vsega tistega, kar je bilo v zadnjih desetletjih storjenega v škodo slovenske skupnosti.

Ko razmišljamo o potrebnih ukre-

pih, je prav, če vemo, da je bil naš človek na Koroškem dolgo osamljen in zapuščen. Ne le gospodarsko. Bil je vedno manj od-poren in prav nobene pravice zato nimamo, da bi ga žigosali, ker je prenekaterokrat klonil. Vemo za grenko usodo potujočencev, ki smo jih prečesto vse preveč trdo prijemale, namrečno, da bi jim pomagali iz njihove stiske. Celotisti, ki so ostali močni, so dostikrat govorili, kot govori slaboten: na skrivaj, v svojem krogu; ne glasno, ne vztrajno, ne povsod! Včasih je bila njihova beseda grenko trpka ali zajedljiva. Prav to pa so znaki, ki bi nas morali zadržati in osvestiti, da del našega naroda trpi pod pogoji, ki so v nekem smislu hujši od okupacije. Okupacija pride in gre: tu pa se stiska večja iz roda v rod. Če hočemo nevarnost odpravljati, je treba vedeti, da to ni nevarnost le za Koroško, ampak tudi za nas v matični domovini. Pri tem bi bilo prav, da se zavemo, da boj proti genocidu ni le boj za pravico raznih afriških narodov, ki trpe pod

(Dalje na 7. strani)

Priveditve ob avstrijskem državnem prazniku

Letos mineva 25 let odkar je Avstrija dosegla svojo neodvisnost, ko je bila podpisana državna pogodba in ko so naposled 26. oktobra našo državo zapustile čete zasedbenih sil. Danes je 26. oktober avstrijski državni praznik. Ta dan pri nas praznujejo s pohodi v naravo, ki pa bi tudi po mnenju politikov moral pomeniti več. Koroški Slovenci se tega zavedamo, zato krajevna društva ta dan počastijo s primernimi kulturnimi prireditvami, na katerih vedno znova opozarjajo na doprinos koroških Slovencev k osvoboditvi Avstrije izpod fašizma in na obveze, ki jih je Avstrija prevzela s podpisom državne pogodbe, zlasti s členom sedem v katerem so zapisane narodnostne pravice koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Tako je bilo tudi preteklo soboto v Železni Kapli, na Radišah in v Pleškerki, kjer so krajevna SPD priredila letošnje proslave ob državnem prazniku.

V ŽELEZNI KAPLI

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli ima že tradicijo v prirejanju proslav ob državnem prazniku. Tudi letos je proslava bila v tamošnji farni dvorani, potekala pa je pod geslom „Dober večer, sosed“. S tem geslom je prireditelj dejansko pozdravil sosedni narod, še več, povabil ga je k sodelovanju. Tako so se preteklo soboto v Železni Kapli srečali moški zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi, ženski zbor iz Rebrce/Rechberg, MGZ Zelezna Kapla/Eisenkappel, Obirski ženski oktet SPD „Obir“ z Obirkega, moški in mešani zbor SPD „Zarja“ v Železni Kapli. Imenovane skupine je pozdravil predsednik „Zarje“ Peter Kuhar, ki je ob tej priložnosti izrekel dobrodoščilo tudi predsedniku koroškega deželne zboru Josefu Guttenbrunnerju, kapelškemu županu Josefu Lubasu in tajniku ZSO dipl. inž. Feliks Wieserju. Peter Kuhar je v svojih pozdravnih besedah naglasil, da Slovenci v Železni Kapli želijo iskrenega sodelovanja z večinskim narodom, vendar pod pogoji enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja. Govornik je povedal, da koroški Slovenci 25 let po podpisu državne pogodbe še vedno čakamo na izpolnitev člena sedem, pri čemer je Kuhar izrazil željo, da bi tudi Zelezna Kapla dobila dvojezičen napis s čimer bi bila dvojezičnost tega kraja javno prikazana.

Številnemu občinstvu, ki je napolnilo farno dvorano, je spregovoril tudi Josef Guttenbrunner, ki je menil, da bi mirno sožitje obeh narodov v deželi moralo biti možno, da je zato pač potrebno razumevanje in da je treba odpraviti vse tozadevne predodke, kjerkoli jih ustvarjajo. Tudi tajnik ZSO Feliks Wieser je ob tej priložnosti opozoril na nerešeno

manjšinsko vprašanje, ki bremeni medsebojne odnose obeh narodov v deželi, pri čemer je nakazal pripravljenost koroških Slovencev, da so pod pogoji enakopravnosti vedno bili za sodelovanje in sožitje z večinskim narodom, ki ima v rokah vse možnosti da izpolni tozadevne obveze, zapisane v mednarodnem dokumentu, državni pogodbi.

Kulturni spored je bil prikaz možnosti enakopravnega sodelovanja in medsebojnega predstavljanja kulture obeh narodov v deželi, pri čemer je vsekakor treba poudariti iniciativo SPD „Zarja“, da prav ob državnem prazniku vabi na skupno prireditev in da nastopajoči društva-prireditelja vedno zapojejo tudi pesem večinskega naroda in da napoved posameznih točk (izvedla sta jo Jože Blajs in Franci Sadolšek) poteka v obeh deželnih jezikih.

NA RADIŠAH

Zdaj, ko imajo na Radišah svoj kulturni dom, se je v praznovanje 26. oktobra vključilo tudi krajevno prosvetno društvo. In prav tu se je po-

rodilo geslo „Dober večer, sosed“, ki je za nekaj ur družilo pripadnike obeh narodnosti na mogočni prireditvi, ki je bila dejanski prikaz dobre volje s strani slovenskega društva. Donela je pesem, glasila umetniška beseda pisateljev obeh narodov, vse poplačano z iskreno željo po dobrem sožitju. To je izrazil tudi predsednik SPD „Radiše“ Ludwig Ogris, ko je pozdravil nastopajoče skupine in posameznike, med njimi predstavnika deželne vlade dvornega svetnika dr. Ralfa Unkarta, podžupana občine Zrelec Josefa Wallnerja in bilčovskega župana in podpredsednika ZSO Hanzija Ogrisa kakor tudi sodelujoče skupine mešani zbor Grebinj/Griffen, Sängerrunde Zrelec/Ebental, trio „Korotan“ s pevci iz Sentvida v Podjuni, moški in mešani zbor SPD Radiše in zbor Radiški fantje ter pesnik in pisatelj Helmuta Scharfa, Andreja Kokota, Franza Stimpfla in Valentina Polanška. Predsednik SPD Radiše pa je izrazil tudi željo, da bi istega odnosa, ki ga imajo Slovenci napram večini, bili deležni tudi sami, namreč, da bi tudi sicer na Koroškem vse potekalo v duhu enakopravnosti in dvojezično.

Celotna prireditev na Radišah je pokazala, da bi bilo možno tudi v vsakdanjem življenju prakticirati enakopravnost brez kakršnih koli predsodkov. Na žalost pa je stvarnost daleč od ideala, ki je prišel do izraza na radiški proslavi. A vendar je ostalo upanje, da je stvar možno izboljšati. Tako je bilo razvidno iz del sodelujočih pesnikov in pisateljev, ki so s svojo umetniško besedo pokazali, kako le-ti odklanjajo narodno nestrpnost. Tudi pesmi sodelujočih zborov in ansambla, kakor tudi recitaciji ter skupno zapeta državna himna so bile odraz dobre volje in hotenja, ki ga sicer uradna koroška zelo zanemara. Vsekakor so radiški prosvetlasi napravili pogumen korak in pričakovati je, da bo takega storila tudi druga stran, vsaj na občinski ravni, da bi se slična prireditev odvijala v takem duhu kot preteklo soboto v dvorani kulturnega doma na Radišah.

V PLEŠKERKI

Avstrijskega državnega praznika se je spomnilo tudi Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah. Tam je prireditev potekala v znamenju pesmi narodov, ki jih je izvajal

mešani pevski zbor SPD „Rož“ iz Šentjakoba. Slišali smo grške, italijanske, portugalske, lužiškosrbske, dalmatinske, slovaške, slovenske in pesmi drugih narodov. Razen tega je zbor pel še skladbe renesančne dobe. Pri sporedu je sodeloval tudi tamburaški orkester domačega društva. Prireditelj je bila v domu sindikatov (pri Habnarju) v Pleškerki. V imenu prireditelja je zbrano občinstvo pozdravil predsednik Kristijan Tusch, ki je v obeh deželnih jezikih povedal, da se je društvo za prireditev ob dr-

žavnem prazniku odločilo zato, ker se s tem želijo spomniti preteklosti in težkega časa ter obletnice, ki nam je prinesla svobodo.

Sodelovanje zborov večinskega naroda na imenovanih prireditvah je bilo spodbudno, dasiravno so nastopali v gvanth s katerimi so nasprotniki konstruktivnega reševanja manjšinskega vprašanja leta 1972 podirali dvojezične krajevne napise. Toda, kjer je volja, je tudi pot. Zato pričakujemo dejanja, ki bodo v zadovoljstvo obeh, zlasti manjšine.

Šolske oblasti kršijo predpise o dvojezičnem pouku

Preko vse mere v zadnjem času na Koroškem hvalijo dvojezično šolsko ureditev. Da ureditev ni vzgledna ve vsak razgledani človek na Koroškem in je prišlo do izraza tudi v pismih bralcev v našem listu. Gostijo pa se tudi pritožbe zaradi krčenja dvojezičnega pouka v ljudskih šolah po tih upravni poti, ki bo — če se ta ureditev uveljavi — bistveno poslabšala položaj slovenskega jezika na koroških ljudskih šolah, če ga ne bo sploh zreducirala na nepomembnost. Zgleda, da bodo odgovorni v letošnjem „jubilejnem letu“ sedanjo nezadovoljivo ureditev osnovnega dvojezičnega šolstva „uredili“ za manjšino še neugodnejše.

Sledeči dopis, ki opozarja na nadaljnji nedostatek na ljudskih šolah, objavljamo kar v nemškem jeziku, ker na pristojnih mestih očitno slovenskega jezika ne razumejo:

Gesetzwidriger Werksunterricht an den zweisprachigen Volksschulen

Seit 2 Jahren gibt es infolge der Lehrplanreform die gemeinsame Werkerziehung für Knaben und Mädchen anstatt des früheren Mädchen-Handarbeitsunterrichtes. Schon seit jeher wurde dieser Mädchen-Handarbeitsunterricht entgegen den eindeutigen gesetzlichen Bestimmungen auch für die angemeldeten zweisprachigen Mädchen nur in deutscher Sprache erteilt. Jetzt wurden in den neu adaptierten Gegenstand Werkerziehung auch Knaben ab der 1. Schulstufe einbezogen. Und sie erhalten, auch wenn sie zum zweisprachigen Unterricht angemeldet sind, entgegen den ausdrücklichen und eindeutigen Bestimmungen des vielgelobten Kärntner Minderheitenschulgesetzes genau so wie die Mädchen nur deutschsprachigen Werkerziehungsunterricht. Diese Gesetzesverletzung ist den zuständigen Behörden vorgebracht worden, obwohl diese ja von Gesetzeswegen verpflichtet sind, die Bestimmungen einzuhalten. Aber geändert hat sich nichts, außer, daß man anlässlich des Besuches einer Kärntner Landesschulratsdelegation im gemischtsprachigen Prekmurje das Kärntner Minderheitenschulwesen völlig unbegründet als „vorbildlich“ hochzubeln versuchte.

Wir haben das Kärntner Minderheitenschulgesetz nicht gemacht. Wir müssen aber verlangen, daß von den zuständigen Stellen, sprich Minderheitenschulabteilung und Schulabteilung der Landesregierung, sofort der diesbezüglichen Bestimmung des Minderheitenschulgesetzes entsprochen wird, daß für die zum zweisprachigen Unterricht angemeldeten Schüler

auf den ersten drei Schulstufen auch im Werkunterricht der Unterricht in beiden Sprachen erteilt wird. Die Gesetzeslage ist ganz eindeutig. Und Zeit hat man schon genug gehabt und die Kinder und Eltern haben schon genug lange gewartet.

Kotmara vas

Kakor smo že poročali so dvojezični učitelji letos poleti s posebno resolucijo zahtevali tudi splošno zmanjšanje števila učencev v dvojezičnih razredih, ker je pač tak pouk le zahtevnejši in zahteva veliko spretnosti učitelja. Ker pa pri pristojnih mestih ni dovolj pripravljeno in se držijo strogo dosedanjih predpisov (ki jih bodo verjetno kmalu malenkostno spremenili), je v Kotmari vasi v takšnem razredu npr. kar 31 otrok. Na Žihpoljah pa so menda še pri manjšem številu učencev delili razred. Vrhu tega pa je še znano, da je v kotmirski občini mlada učiteljica brez zaposlitve. Starši prvošolcev so se zato odločili, da pobirajo podpise za razdelitev razreda in s tem za olajšanje pouka za učence kakor za učitelje. Podpisna akcija, ki jo starši niso začeli v prvi vrsti zaradi pouka slovenščine, bo gotovo tudi v prid tistim otrokom, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku. Upamo, da bo imela ta akcija uspeh in bodo pristojne oblasti imele razumevanje za želje prizadetih staršev.

Citat tedna

„Voraussetzen möchte ich, daß ich im gemischtsprachigen Gebiet aufgewachsen bin. Ich hatte bis heute noch nie das Gefühl, daß es bei uns in Kärnten auch ‚Slowenen‘ gibt.“ ...

Tako se začena pismo bralca, ki ga je napisal neki Hans Daxer iz Tinj in ga je Volkszeitung objavila dne 28. oktobra 1980. Pisec se zaletava proti skupni slovensko-avstrijski televizijski oddaji o sožitju na Koroškem in skuša poživiti windišarje, Slovence pa zreducirati na par intelektualcev. Objava takšnega pisma pa priča o stremljenju izbrisati slovensko narodnost na Koroškem, kako drugače je razumeti nasprotje v pismu bralca, ki sicer pride iz „jezikovno mešanega“ področja, „Slovencev“ pa še ni čutil?

PLAJBERŠKI TAMBURAŠI SO V ZASAVJU PREJELI NAD

4000 knjig za slovensko mladino na Koroškem

Verjetno je našim bralcem znano, da je že nekajkrat potekala akcija zbiranja knjig v Sloveniji. Slovenski vestnik je o tem že poročal. Tudi v minulem šolskem letu so pionirji in mladinci iz Slovenije zbirali knjige za svoje vrstnike na Koroškem. Predvsem so zbirali knjige na sledečih šolah. Osnovna šola Boris Kidrič iz Maribora, Osnovna šola Raka pri Krškem, Osnovna šola Tone Tomšič iz Ljubljane, Osnovna šola Artice pri Brežicah, Osnovna šola Mirana Jarca Črnomelj, Osnovna šola Ribnica, Osnovna šola Jože Moškrič Ljubljana, Osnovna šola Bogdan Tušek Miklavž pri Mariboru, Osnovna šola Vencelj Perko Domžale, Osnovna šola Zagorje, Osnovna šola Trbovlje, Osnovna šola narodnega heroja Franca Kozarja iz Hrastnika in Osnovna šola narodnega heroja Borisa Pusta iz Dola pri Hrastniku. V soboto 10. oktobra 1980 so se tamburaši SPD „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka skupaj s triom Oraže iz Borovelj in triom Luštni korošci SPD „Vrtača“ odpeljali v Zagorje ob Savi po knjige. Čeprav smo imeli več kot 1 uro zamude zaradi slabih vremenskih pogojev nas je pričakala v Zagorju polna dvorana mladincev in mladink s predsednikom skupščine občine Zagorje tov. dipl. inž. Metodom Malovrhom na čelu. Navzoči so bili tudi predstavniki dijakov iz prej omenjenih šol in njihovih učiteljev. Takoj ko smo prispeli v Zagorje smo bili pozdravljeni s kulturnim programom, ki so ga pripravili otroci iz Zagorja. V drugem delu kulturne prireditve pa smo nastopili Korošci. Najprej se

je tov. dipl. inž. Feliks Wieser, tajnik Zveze slovenskih organizacij, ki nas je spremljal, zahvalil za knjige in kratko predstavil Slovenji Plajberk in Borovlje in na kratko spregovoril k aktualni politični situaciji na Koroškem. Ob tej priliki je tov. Wieser predal predstavnikom omenjenih šol in tov. Fanči Molj, ki se že 3. l. vključuje in vodi akcijo za zbiranje knjig, posebna zahvalna pisma. Nato je sledil naš nastop v okviru katerega je najprej zaigral trio „Luštni Korošci“ pod vodstvom Hafnerja Haraldja, nato so tamburaši SPD „Vrtača“ zaigrali nekaj lepih komadov, nato je sledil nastop tria „Oraže“ iz Borovelj, ki ga vodi Lidija Oraže in na koncu so še enkrat zaigrali „Luštni Korošci“. Naj povem še, da tamburaški

orkester, ki je v zadnjem času že precej uspešno nastopal, vodi Paul Lauegger. Po končani predaji knjig smo se skupaj okrepcali, nato pa smo si ogledali malo rudarsko mesto Zagorje. Po kosilu na katerem smo se dogovorili med drugim za nadaljnje akcije smo se vrnili preko Ljubelja nazaj v Slovenji Plajberk. Del knjig bomo uporabili v Slovenjem Plajberku in Borovljah, ostali del pa bomo posredovali preko SPZ tistim našim društvom, ki najbolj potrebujejo mladinske knjige za mladinsko delo. Mislimo, da so takšne akcije potrebne in da so dobre in se ob tej priliki še enkrat zahvaljujemo pionirjem, ki so zbirali knjige, kajti vsaka knjiga napisana v materinem jeziku lahko koristi našim otrokom.

Kulturni večer „Manjšine v Avstriji“

Zadnji kulturni večer v okviru Oktobrskega tabora v Ločah, je bil brez dvoma posrečen prispevek k „novemu oktobru“, ki naj bi bil v bodoče mesec pravic in kulture manjšin. Prvič so se srečale kulturne skupine Hrvatov, Čehov in Slovakov, Madžarov in Slovencev na skupni prireditvi. Na predvečer avstrijskega državnega praznika so na tej prireditvi predstavile skupine s pesmijo in plesi skupno svojo narodno kulturo, njihovi predstavniki pa so orisali na kratko njihov položaj v avstrijski družbi. Pomen te zaključne prireditve v okviru oktobrskega tabora torej ne leži samo v kulturnem užitku za obiskovalce, temveč tudi v skupni manifestaciji v Avstriji živečih manjšin za nadaljnji obstoj in za boljše razvojne možnosti vsake narodnostne skupnosti.

Zastopniki Romov (Ciganov), ki v Avstriji še niso priznana kot samostojna etnična skupina, se na žalost niso mogli udeležiti prireditve, ravno tako tudi ne skupina, ki bi predvajala pesmi v jidišu.

Prireditve, ki je bila kljub številnim drugim prireditvam ob državnem prazniku, dobro obiskana, sta se udeležila tudi oba predsednika osrednjih političnih organizacij koroških Slovencev dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc. V imenu obeh organizacij je dr. Franci Zwitter izrekel organizatorjem Oktobrskega tabora zahvalo in priznanje, da so za zaključek letošnjih oktobrskih prireditev povabili vse manjšine v Avstriji, da bi skupaj praznovali avstrijski državni praznik. V svojem govoru je med drugim omenil skupno usodo

manjšin, ki jih največkrat zamoleduje in očital Avstriji, da le mačehovsko vrača ljubezen. „Zato danes ob praznovanju državnega praznika z vsemi manjšinami v Avstriji terjamo pravice, ki nam grejo — ne le zato, ker smo že nad 1300 let tu doma, marveč zlasti tudi zato, ker smo si pravice priborili s svojo borbo za vzpostavitev neodvisne demokratične republike Avstrije,“ je med drugim izjavil predsednik ZSO dr. Zwitter.

Domači tamburaši pod vodstvom Erike Wrolich so otvorili kulturni program manjšinskih kulturnih skupin in izrekli glasbeno dobrodošlico vsem ostalim skupinam. Prvič na Koroškem so nastopili Čehi in Slovaki, ki so predvajali zapadnočeške plese in slovaške pesmi, ki jih je zapela slovaška solistka. Kot zastopnik

Čehov in Slovakov je gospod Brožak iz Dunaja spregovoril o zgodovini in sedanjem položaju teh manjšin, ki ne živijo samo na Dunaju, ampak tudi raztrešeno po Nižji in Zgornji Avstriji. Govoril je o delavcih, nastavljenih, uradnikih in rokodelcih, ki so v zadnjem stoletju prihajali na Dunaj, da si bi služili svoj kruh, in ki so s svojim delom mnogo prispevali k razvoju Dunaja. Govoril pa je tudi o političnem, socialnem in asimilacijskem pritisku posebno nemškega nacionalizma. Kljub temu, da so danes Čehi in Slovaki v primerjavi s prejšnjim številom močno reducirani, obstajajo danes še številna šolska prosvetna, športna in druga združenja, ki omogočajo nadaljnji obstoj manjšin. Odločilen pomen pripisujejo Čehi in Slovaki šolskim ustanovam in tudi otroškim vrtcem, ki omogočajo, da manjšine obdržijo svoje narodnostne posebnosti. V imenu številnih čeških in slovaških organizacij na Dunaju je izrazil prijateljske in solidarnostne pozdrave slovenski manjšini na Koroškem in izrazil upanje, da bo primer slovenske mladine in avstrijskega solidarnostnega gibanja pozitivno vplival na češko in slovaško mladino pri njihovem trudu za nadaljnji obstoj in razvoj manjšine.

Dekliška plesna skupina madžarske manjšine na Gradiščanskem, ki jo vodi učiteljica Marija Kullmann, je nastopala že drugič v okviru Oktobrskega tabora. In tudi v Ločah so deklice s svojimi plesi in petjem obogatile celovečerni program. Voditeljica skupine pa je poslušalcem z dvema madžarskima pesmima predstavila tudi literarno bogastvo te manjšine.

Hrvaška skupina „Stinjačko kolo“, mlada ekipa, ki deluje zadnji dve leti, se je predstavila s hrvaškimi plesi v spremljavi tamburaške skupine. Vodja skupine Branko Kornfeind, je kot že drugi govorniki navezal na geslo tabora „Dvojezično v osmo desetletje“ in pri tem poudaril pomen tega gesla, ki naj velja v prvi vrsti za pripadnike večinskega naroda, kajti samo pripravljenost na tej strani bi lahko olajšala položaj manjšin v Avstriji, ki so večinoma itak že dvojezične.

O ciljih in letošnjem delovanju Oktobrskega tabora je navzoče v obeh deželnih jezikih informiral Foti Sima, dr. Robert Sater pa je opozoril na nov primer jurističnega zasledovanja nemškogovorečega koroškega literata, ki se je upal v pisateljski obliki lotiti zastrupljenega koroškega ozračja.

Zaključek kulturnega večera, so napravila madžarska dekleta. Njihova voditeljica se je poslovala v svojem materinem jeziku SOK SZERENCSES (kar pomeni slovensko navidenje), kar je bil tudi najboljši dokaz za prijateljsko in solidarnostno vzdušje, ki je bilo na tej prireditvi.

Magyar Leánytáncscsoport — Madžarska dekliska plesna skupina je predvajala stare vaške plese

Plesalke gradiščansko-hrvaške skupine „Stinjačko kolo“ so ob plesih veselo prepevale. Plese so predvajali fantje in dekleta, spremljala jih je pa tamburaška skupina.

Akademik dr. Fran Zwitter — petinsedemdesetletnik

Akademik dr. Fran Zwitter je 24. oktobra letos slavil svoj življenjski jubilej — petinsedemdeseti. Jubilant ima za seboj bogato znanstveno delo, ki slovenskemu zgodovinopisju pomeni neprecenljivo vrednoto. Pomembno je za nas Zwitterjevo raziskovanje koroške problematike, ki jo je pričel že leta 1934 z analizo gospodarske in socialne strukture kot vzrokih raznarodovanja koroških Slovencev.

Dr. Fran Zwitter je bil rektor ljubljanske univerze, je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, pomemben sodelavec jugoslovanskih in mednarodnih znanstvenih institucij, kongresov in strokovnih revij. Poleg

svojega znanstvenega dela se je dr. Fran Zwitter tudi sicer močno angažiral v družbeno-političnem življenju slovenskega naroda. Zaradi njegove napredne miselnosti je bil v zaporu, po kapitulaciji Italije je šel v partizane, kjer je soustanovil in vodil znameniti Znanstveni inštitut izvršnega odbora OF.

Akademik, univerzitetni profesor dr. Fran Zwitter še zdaj deluje kot znanstveni raziskovalec in predavatelj. Ob njegovem življenjskem jubileju želimo, da bi svojim znanstvenim izsledkom dodal še nove, posebno pa, da bi tudi v prihodnje prihajal med svoje rojake tu na Koroškem.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na uprizoritev komedije
Jožeta Javorška

Manevri

v soboto 15. novembra 1980 ob 20. uri
v Kulturnem domu v Sentprimozu.

Režija: Sonja Ban. Scene: Niko Matul. Kostumi: Milena Kumar. V Manevrih igra in improvizira čisto nič po vojaško igralska skupina SPZ.

Prvič je bila zastopana na Koroškem skupina Čehov in Slovakov v Avstriji

Slovensko manjšino na Koroškem je zastopal „Tamburaški ansambel Loče“.

Valentin Polanšek

55

BRATOVSKA JESEN

II. del

„Huuuu, zbala sem se, da me ujame gozdni mož, pa sem zbežala tu gor. Pridi! Kako lep razgled je od tukaj gor!“

„To je moja skala!“

Skušal se je pootročiti. Preočitna zmeda se ga je potolevala.

„Skala stoji na našem svetu!“

Ni ga zabolelo, ko ji je ušla njena posestniška nprav. Niti pomislil ni na kaj takega. Tudi na to ne, da on nima niti pedi lastne zemlje.

„Ti pomolim roko in te potegnem gor k sebi?“

Že mu je prožila roko. Lepo izoblikovano. Nikjer ni bilo kaj otroškega na njej. Lonka je bila kaj lepo raslo deklet. Njegova roka ji je šla sama od sebe naproti. Dvignil se je k Lonki na škrbino. Še potlej sta se držala za roko. Tako se nista še nikdar držala. Skrivaje sta oba bila začudena. Nihče ni maral prvi spustiti. Tako dolgo ne, da sta si dolgo gledala v oči. In da je ona rekla:

„Vedno večji postajaš. Ti boš dedec, da bodo vse ženske ponorele!“

Zdaj je spustila roko.

„V katero pa si se že zagledal?“

„Jaz? V nobeno. V nobeno drugo kot...“

„...kot v mene?“

Njena prostodušnost je bila nekaj vsakdanjega. Mor-

da je jemala čar takih trenutkov. Morda? Kakor se vzamel Lonka je bila drugačen človek. Dekle neposrednega občevanja. Zato je tudi rekla:

„To jaz že davno vem. Pa to tudi, da imam pač tebe najrajši.“

Dolgo sta sedela na škrbini.

Mislil ji je marsikaj nežnega reči, pa se je vedno ustrašil: Madona, dečva je po letih še otrok! Ko sem jaz komaj sedemnajst. Ona pa je mlajša od mene. Matevževa duša se je pretakala kot opojna pijača iz ene radosti v drugo. V božanski nasladi je zatisnil oči. Kipeče prirodno vrenje okrog njiju ga je zalivalo.

Lonka je prišla z usti čisto blizu njegovih ušes:

„Imaš me ti tudi rad? Samo rad? Ali me imaš več? Me ljubiš?“

Lice ob licu je potipavala po njegovih črnih lasih.

„Ljubim te in še več! Saj ne znam povedati. To tako ne morem povedati!“

„Si že čul, kaj pravijo: kdor se prav mlad zaljubi, se za zmeraj pogubi...“

Ni mogla do kraja povedati, ker jo je on prekinil in z dlanjo usta zakril.

Čakala je. In se pritiskala na njegovo lice.

„Zakaj bi se pogubil, kdor se je mlad zaljubil? To ni res!“

Neverjetno dolgo je čakala.

„Pogubi se samo tisti, ki se ne poroči s svojo prvo ljubeznijo.“

Potem sta oba dolgo molčala. Dolgo in nepristopno drug za drugega. Kakor da sta odjadrali duši vsaka zase neznanokam.

Srce pa se je šele čez dolgo spet oglasilo:

„Zvesta mora biti ljubezen. Drugače sploh ljubezen ni. Zvestoba pa zmore vse. Tudi dolgega čakanja...“

Je on tako govoril? Kod mi je to prišlo v usta, se je lovil in gineval, ker je Lonkina glava počivala na njegovih prsih.

Pozneje ji je dejal, da je neznansko rad na planini. Ob vsaki uri. In se je ona oglasila:

„Mi pokažeš, kje imaš svoje skrivališče, kamor hodiš na planino godit?“

Nista čakala Podlesnikovih in sta zavila proti ovčji staji onstran robovja. Pokraj ovčje staje so stale razkošatene planinske smreke, pod njimi pa je bila steptana ravninica. Tja je povabila Lonka godca. Sezula je nogavice in čevlje:

„Zdaj le godi, jaz pa bom plesala!“

Že je potegnili meh. Zavrtela se je kot vrtavka, se kretala, kakor da drži ob sebi oboževanega nevidnega plesalca.

Matevž jo je vsrkaval z iskrimi očmi, prsti pa so mu pletli vedno nove viže, poskočne in vrtoglave, vmes počasne, sanjsko mehke.

Dolgo je plesala.

Upehana se je končno nagnila na sedečega godca in mu pritiskala napeto polnino svojih joškov v zatilje.

Zadrihana se je sesedla ob njem:

„Moral bi nekdo tretji gosti tvoje viže in midva bi plesala. To bi bilo! Morda bi bilo preveč, ker bi ponorela od...“

„Če prej ne, na Anino žegnanje greva tja čez mejo k Šentjakobu na ples. Bi šla?“

„Sama si ne upam.“

„Saj gredu tudi drugi. Le da bi marala tudi z menoj plesati?“

„Sevedal!“

Nad Brezovnikovo domačijo so že od zdavnaj imeli

KARL STUHLPFARRER

Nemška narodnostna politika na Koroškem po plebiscitu

Referat na nedavnem mednarodnem simpoziju o koroškem plebiscitu v Celovcu

Pred štiridesetimi leti je Martin Wutte v „Carinthii“ opisoval „gibal koroškega boja za svobodo“ in ugotovil, da med temi gibalci niso bile samo „deželna in domovinska zavest“ in „misel o svobodi“, temveč predvsem „zavest pripadnosti velikemu nemškemu narodu“.

Vsebinam in ciljem te pripadnostne zavesti se je Wutte intenzivno posvetil tudi v hkrati objavljeni študiji o vsenemški misli na Koroškem od njenih začetkov do plebiscita v letu 1920, ko so se Korošci po Wuttejevem mnenju čutili kot „varuhi južnih nemških meja“ in ko so se izjalovili njihovi upi, da bi se Koroška skupaj z vso Avstrijo priključila Nemčiji.

„Samo v eni stvari so si bili v obmejni Koroški na jasnem,“ je povzel Martin Wutte leta 1940, ko se je ozrl po kontinuiteti vsenemške politike, lastnega pojmovanja nemštva in nemškonacionalnega prepričanja o nadaljnjem razvoju, „še le ko se bo nemški rajh iz prepada razkroja ponovno vzdignil k moči in oblasti, se bo mogoče zoperstaviti odporu sovražnih sil in šele takrat bo možna pripojitev k Nemčiji, ne da bi sosedje pri tem ogrožali obmejna področja“. Takrat, ko je Wutte to formuliral, verjetno ni bilo več nobene nemškonacionalne skupine, ki ne bi soglašala z naslednjim Wuttejevim sklepom: „Državniški genij Adolfa Hitlerja je te možnosti uresničil, pripojil je Avstrijo veliki Nemčiji in s tem izpolnil hrepenenje Korošcev“.

Pravi predmet razmišljanj o nemški narodnostni politiki na Koroškem po plebiscitu leta 1920 mora biti prav tisto, kar Wutte s takšno jasno ciljno zavestjo in tako usodnostno interpretira v zvezi z nacionalsocialističnim prevzemom oblasti v Avstriji, namreč politika v obdobju med pričakovano in uresničeno priključitvijo Avstrije nemškemu rajhu, tista politika torej, ki je priključitev z nacionalsocialističnim predznakom pripravljala.

„USTVARJALCI VIŠJE KULTURE NA KOROŠKEM“

Wutte je tej politiki v obdobju med vojnama posvetil bolj malo pozornosti v svoji študiji, čeprav je, sicer implicitno, oblikoval njeni temeljni vprašanji: prvič vprašanje o funkciji narodnostne politike v razmerju nemško govoreče večine do slovensko govoreče manjšine, na katerega je Wutte odgovoril tako, da je probleme v zvezi s tem povezal z ogrožanjem od zunaj, ki se mu je mogoče zoperstaviti le, če se nemška država ponovno okrepi, in drugič, vprašanje o ciljih te nemške narodnostne politike, na katerega je Wutte zelo odkrito odgovoril, ko je opozoril, da je ta politika dosegla svojo dokončno realizacijo z nacističnim režimom.

„Nemci so resnično ustvarjalci celotne višje kulture na Koroškem“, je zapisal Wutte že leta 1918; s tem je utemeljil pravico nemško govorečih Korošcev do prevlade v deželi. Potem pač ni bilo več treba pojasnjevati narodnosti kot nečesa, kar ima svoje krvno ali celo rasno poreklo — ta misel se je pojavila na Koroškem dvajsetih let že zelo zgodaj — da bi opravičili takšen usodnosten, tako rekoč z naravnimi zakoni določen razvoj k priključitvi Nemčiji. Toda takšne prerokbe bi na narodnosti temelječa politika sploh ne potrebovala, razen če

njen cilj ni bil samo državna spojitve, temveč ustvaritev nacionalne skupnosti, v kateri bi obstoječe oblastvene odnose — ker so pač naravni ali prirojeni — priznali brez ugovora. Takšnemu cilju pa bi moral povzročiti težave že sam obstoj slovenske manjšine, ki bi hotela enakopravno participirati pri izvajanju tudi samo regionalne oblasti na Koroškem in se pri tem ne bi hotela podrediti nemški nacionalni skupnosti. Takšne težnje koroških Slovencev, ki so prišle na primer do izraza pri pogajanjih o kulturni avtonomiji, so zato sprožile tisto nemško narodnostno politično dvojno strategijo, ki je imela namen, potisniti koroške Slovence kot zunanje sovražnike na rob in s tem okrepiti integracijo nemško govoreče skupine ne da bi se pri tem sploh vprašali, kako je z demokratičnim soodločanjem, hkrati pa slovensko skupino na Koroškem razcepiti — nikakor ni naključje, da je Wutte leta 1927 proglasil tako imenovane vindišarje za samostojno narodnost, ki se je z nemško povezala v nerazdružljivo usodnostno skupnost.

„ZEMLJA MORA OSTATI V DOMOVINI ZVESTIH ROKAH“

Razumevanje narodnosti, ki je prisojalo osrednji pomen kmečkemu prebivalstvu, kakor tudi politika ohranjanja tradicionalne nemške vlade, sta prihajala v svoji

„zaradi razpadanja monarhije in pričakovane ustanovitve Jugoslavije“ grozila nevarnost, zato je bilo treba zavarovati „posestva, ki so bila na Koroškem na prodaj“, in sicer tako, da so „ostala v domovini zvestih rokah ali pa da so v takšne roke prišla“.

Vpliv te družbe pa je bil spočetka neznamenit in do načrtovane „preselitve kolonistov nemškega porekla iz Jugoslavije“, o kateri je govoril landbundovski politik Schumy pred Združenjem za nemško naseljevanje in preseljevanje v Berlinu marca 1923, očitno ni prišlo. Saj je bilo treba najprej odpraviti nesporazum, ki je nastal, ko je nemški konzul v Sarajevu slovensko nasprotovanje takšni naselitveni politiki razumel tako, kakor se tudi koroška deželna vlada ne zavzema za naselitev Nemcev na dvojezičnem ozemlju.

„KOROŠEC MORA BRANITI NEMŠKA TLA“

Pravi pomen je ta posredovalnica celjskih dobila šele takrat, ko so jo leta 1925 priključili koroškemu Heimatbundu in ko jo je začel podpirati berlinski urad za preseljevanje, podpirati zato, da bi „ustavili počasno, a namensko prodiranje Slovencev na Koroško in na Štajersko“. Tudi če bi ta rajhovski urad poznal rezultate ljudskega štetja v letih 1910 in 1923, bi najbrž to ne spremenilo njegove motivaci-

„Nicht nur falsch, sondern auch lächerlich sind alle Versuche einer „österreichischen“ Nachkriegszeit gewesen, den Erfolg Kärntens im zwei-jährigen Kampf von 1918 bis 1920 als einen „Sieg des österreichischen Staatsgedankens“ darstellen zu wollen. Kärntens Kampf konnte nur als deutscher Kampf, in Selbstverantwortung für das geschaut Reich und für Volkstum und Heimat geführt werden.“

Hans Steinacher
„Sieg in deutscher Nacht“

osrednji politično-ekonomski strategiji do izraza v prvi vrsti na naselitenem in kreditnem področju, s tem, da so si — kot nekakšno delno realizacijo narodnostno političnega končnega cilja — prizadevali za kar najtesnejše sodelovanje nemških rajhovskih organov in da so pričakovali njihove podpore. Ta naselitvena in kreditna politika pa se je začela že pred plebiscitom leta 1920.

Še preden je dunajski nemški Schulverein ustanovil Nemško zemljiško banko „za ohranjevanje in podpiranje nemške zemljiške posesti“, so Koroška banka, celovška podružnica centralne banke nemških hranilnic, graška Südmark, nemški narodni svet na Koroškem kakor tudi lokalne agrarne organizacije leta 1918 ustanovili „družbo za posredovanje zemljišč“ (Kärntner Bodenvermittlungsgesellschaft), za namenom, da bi preprečili „naseljevanje tujih kupcev“ na Koroškem. Pobudo je dal koroški nemški narodni svet, kajti, tako so pozneje razložili, koroški deželi je

puču udeleženi vsi naseljenci brez izjeme, medtem ko so bili v drugih okrajih, ki so bili trdno v rokah heimwehra, še zadržani“.

„KREDITNA ODVISNOST JE POLITIČNA ODVISNOST“

Vodja narodne zveze za nemštvo v tujini je bil od konca aprila 1933 Hans Steinacher (avtor knjige „Zmaga v nemški noči“), ki je že leta 1925 posredoval pri nemških uradih, ko je šlo za kmetijska posojila na „narodnostno ogroženem“ južnem Koroškem. Kajti, tako je zelo odkritosrčno argumentiral, „prav na koroško-štajerskem mejnem območju se je vedno jasno pokazalo, da je kreditna odvisnost tudi politična odvisnost“.

To podporo so iskali in dobili. Začela se je široko zasnovana akcija za naseljevanje nemških kmetov iz rajha, med drugim tudi zagledel, ker se kmetje iz drugih predelov Koroške niso hoteli naseljevati na dvojezičnem ozemlju. Po enoletni propagandni kampanji so se leta 1926 naselili prvi nemški kmetje v velikovškem okraju: Med

leti 1926 in 1933 se je priselilo na Koroško 136 nemških družin iz Nemčije in nakupilo zemlje za okrog 4000 hektarov — 71 kmetij z 2000 hektarji je odpadlo na dvojezično ozemlje.

KAKO JE KOROŠKA POSTALA NEMŠKA ...

Te številke je leta 1934 sporočila koroška varnostna direkcija in presegajo podatke, ki jih je v svojem zelo „pomirjevalnem“ prikazu naselitvene akcije koroškega Heimatbunda objavil leta 1932 Bernhard Scheichelbauer. Spričo razmeroma majhne površine na novo naseljenih zemljišč na dvojezičnem ozemlju te številke morda ne napravijo posebnega vtisa. Toda za uspeh te akcije je bistvenega pomena namen koroškega Heimatbunda, ki so ga formulirali v propagandni brošuri leta 1929 v tem smislu, da morajo zemljišča na nekdanjem plebiscitnem območju „ostati v domovini zvestih rokah ali pa ga morajo takšne roke dobiti“. Opravičilo je bilo zapisano v istem spisu, češ, koroško prebivalstvo je na jugu etnografsko mešano, s priseljivanjem s severne strani kakor tudi s pomočjo močnejše nemške kulture, ki jo Slovenci prostovoljno sprejemajo, pa je postala Koroška jezikovno nemška.

Rajhovski Nemci pa naj bi postali tudi kristalizacijska točka in žarišče nemštva. Da so to vsaj v določenem smislu tudi bili, potrjuje poročilo koroške varnostne direkcije iz leta 1934, ki pravi, da so nemški naseljenci „na južnem Koroškem vidno sodelovali v pripravah in v izvedbi rjavega julijskega puča... Med pučisti niso bili samo naseljenci, temveč tudi njihovi oskrbniki, nameščenci in hlapci. V sodnem okraju Pliberk so bili pri

Čeri sožitja

(Nadaljevanje s 3. strani)

kolonializmom, ampak, da je del našega naroda v huššem položaju. Če komu ni všeč izraelsko spreminjanje značaja Jeruzalema, ki je vendar nekoč bil njihovo mesto, kako more molče mimo spreminjanja značaja Celovca, ki je bil še v prejšnjem stoletju bolj slovenski celo od Maribora? Potrebna je torej osveščenost, ki naj poskrbi tudi za naše „črnce“. Ne sme se več zgoditi, da celo kak študent, ki slučajno zaide na Koroško, neumno vpraša domačina, ki z njim govori slovensko, kje se je naučil slovenščine!

Sožitje je nujnost za oba naroda, ki se nekeje srečujeta. Oba pa lahko sožitje uresničujeta le v moči in svobodi. Nasilje in strah sta posledici slabosti. Tudi to velja za oba naroda. Kdor torej sožitje resno misli, mora poskrbeti, da se razkrije resnična moč nekega naroda, ki je v njegovi kulturi, širini in toplini. Tako želimo videti resnico nemškega naroda, pa tudi resnico nemško govoreče Avstrije. Moč kulture in zavest o lastni vrednosti mora oživljati tudi našega človeka. Iz njiju naj črpa moč za gospodarsko in sploh družbeno rast. Brez tega ne more uspeti. Če torej načrtujemo, kako našemu človeku vrniti ugled, samozavest in družbeni položaj, imamo številne naloge in možnosti, da jih uresničimo. Najprej je tu vprašanje zdrave zavesti ali osveščenosti obeh narodov. Občila so sredstvo, ki naj to omogoči. Če učinkoviti občil ne ustanovimo, ne mislimo resno. Najprej je tedaj potrebno slovensko nemški dnevnik. Obstoječi tedniki so kvečjemu dopolnilo. Dnevnik bi v svoje roke prav gotovo jemali tudi tisti rojaki, in tisti nemško govoreči Avstrijci, ki slovensko ne znajo. Tudi vprašanje TV še ni rešeno. Razen tega rabi slovenska skupnost tovarne in ustanove, ne dveh ali treh. Rabi slovenske oziroma dvojezične otroške vrtce v vsaki občini, ne samo dveh ali treh. Rabi svoje kulturne domove, predvsem osrednjega v Celovcu. Kje je, kaj je z njim, zakaj molč? Slovenski intelektualci, npr. učitelj rabi zagotovljeno delo v slovenski ustanovi, če se mu zaradi njegove zavednosti primeri, da izgubi službo. Hrbtenice namreč ni mogoče podpirati samo z besedami.

Poleg moči, ki je potrebna naši narodni skupnosti, da se obdrži in raste, pa je za pristno sožitje potrebna tudi jasna glava, ki se zaveda resničnosti sveta in ne naseda utopijam, niti se ne pusti zavesti geslom. Kruta resničnost sveta pa je med drugim ta, da povsod tam, kjer se srečujeta dva naroda, nimamo opraviti s spokojnostjo in umirjenostjo, ampak s krčevito bolečino, s sovraštvom, z zverženostjo, ki podžiga novo sovraštvo itd. Na tako sovraštvo Slovenec naleti skoraj na vsakem koraku. Če torej govorimo o sožitju, se moramo zavedati teh ostrin. Prav zaradi njih moramo še naprej iskati stika s pravimi Nemci, pravimi Avstrijci, kajti njihova pomoč je lahko dragocena pri odpravljanju ostrin in zadržati obmejnega šovinizma. Vendar na to pomoč ne kaže čakati, ker lahko pride prepozno. Ne kaže torej prezreti resnične podobe šovinizma, niti se zanašati na solidarnost.

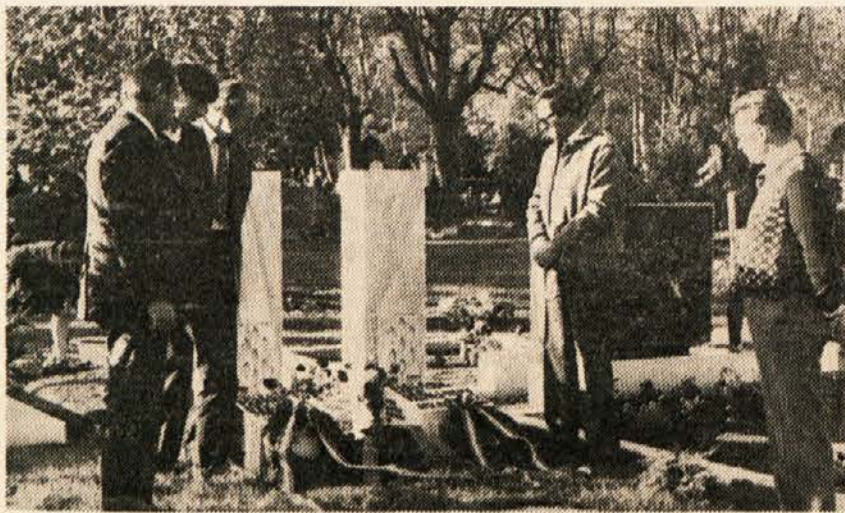
Najmanj pa je mogoče pričakovati od oblasti. Njihovo ravnanje je usmerjeno k sistem, kar imenujemo asimilacija in kar je v resnici genocid. Pričakovati, da bodo iz dobre volje dali dvojezične vrtce, šole in urade, je slepo. Kar bodo dali, bodo le občasne lepe, a prazne besede in sem pa tja kaka drobtinica, ki naj bi besedo potrjevala. Čakati na drobtini pa se je že zdaj pokazalo ponižujoče in jalovo. Kar bo Slovenec na Koroškem imel, bo imel le od sebe in od podpore matičnega naroda.

Tako smo zopet pri sožitju. Začelo bo, ko bo slovenska skupnost spet krepko na svojih nogah in ko bo nemško govoreči deželan osvobojen mračnih predsodkov.

Jurij Zalokar

(Dalje v prihodnji številki)

Poklonili smo se spominu padlih partizanov

Predstavniki generalnega konzulata SFRJ v Celovcu, Zveze koroških partizanov in Zveze slovenske mladine so te dni na štiridesetih grobiščih širom južne Koroške, kjer počiva nad petsto padlih borcev za svobodo, položili vence in se s tem ob letošnjem dnevu mrtvih poklonili njihovem spominu.

Posnetek je s centralnega pokopališča Annabichl v Celovcu pred na novo zelo lepo urejenem partizanskem grobišču, kjer počivata dva borca, ki sta padla v prvih spopadih z okupatorjem.

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu, Narodna banka Slovenije v Ljubljani in spodaj navedene posojilnice vabijo na ogled

RAZSTAVE

„Slovenski partizanski denar“

ki bo v poslovnem času v sledečih krajih:

- v Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu, Avla Slovenica odprta samo še danes
- v Posojilnici Borovlje od 4. do 8. novembra 1980
- v Posojilnici Šentjakob od 11. do 15. novembra 1980

Ne zamudite te zanimive razstave iz zgodovine slovenskega naroda, ko je šel slovenski narod v oborožen osvobodilni boj proti Hitlerju, ki nima primera v okupirani Evropi med drugo svetovno vojno.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni

vabi na predstavo mladinske igre **KEKEC**

v nedeljo 9. novembra 1980 ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Šentprimožu. Nastopa mladinska skupina ODER 73 SPD „Eдинost“ iz Pliberka. Pristrčno vabljeni

Slovenska prosvetna zveza in Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu vabita na obisk operne predstave

„TRUBADUR“

v četrtek 20. novembra 1980 v Ljubljani. Na predstavi kot gost sodeluje prvakinja in stalna članica metropolitanske opere v New Yorku Lilijana Molnar-Talič iz Zagreba. Stroški za prevoz v Ljubljano in nazaj ter vstopnica znašajo skupno šil. 200.— Prijave sprejema tajništvo SPZ, tel. (0 42 22) 32 5 50 ali Avstrijsko-jugoslovansko društvo, poštni predal 134, 9021 Celovec. Prijave so možne do 14. nov. 1980.

Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu vabi na igro Andreja Šuster Drabosnjaka

„IGRA OD ZGUBLANIGA SINA“

ki bo v nedeljo 9. novembra 1980, ob 14.30 uri v farni dvorani v Šmarjeti. Nastopa igralska skupina SPD Drabosnjak iz Kostanj.

Katoliški dom prosvete v Tinjah vabi na tečaje:

- v ponedeljek 3. nov. 1980 ob 18. uri SLOVENŠČINA ZA ZAČETNIKE
- v torek 4. nov. ob 18. uri SLOVENŠČINA ZA ZAČETNIKE (oba tečaja sta v Celovcu Waagg. 18)
- v sredo 5. nov. od 9. do 17. ure INFORMACIJSKI DAN O VPRAŠANJH ODMERJANJA ZEMLJIŠČ, O ZEMLJIŠKI KNJIGI itd.

DAJEMO V NAJEM

Posojilnica Celovec. V najem dajemo 2 stanovanji na Koschatstraße 10. Pismene ponudbe sprejme Posojilnica Celovec, Bahnhofstraße 1 (Priesterhaus). Tel. 82 1 29.

Obisk

Titove grobnice

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem pripravlja za soboto 29. novembra 1980 enodnevni izlet v Beograd z obiskom Hiše cvetja — grobnice predsednika Tita. Podrobnosti bomo še objavili.

Prijave na naslov: Zveza slovenskih organizacij, 9020 Celovec, Gasometergasse 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.

GLOBASNICA:

Zemeljski plaz odnaša gozd

Voda, ki se je po hudih nalivih v zadnjem času nabirala pod Rdečo steno v območju Luže nad Globasnico, je te dni sprožila velik zemeljski plaz, ki počasi, a z ogromno silo drsi v dolino. Pri čemer povzroča ogromno škodo, zlasti na gozdu, saj milijoni kubičnih metrov namočene zemlje dobesedno odtravajo bujni gozd in rušijo skale. Plaz, ki je sto metrov širok in sedemsto metrov dolg, še vedno drsi in prebivalstvu v Globasnici povzroča skrbi. Čeprav naselje ni ogroženo, imajo težave z vodo, ker je čedalje bolj onesnažena.

— ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

PRVO SLOVENSKO NAMIZNO-TENIŠKO PRVENSTVO V SELAH

V nedeljo 26. 11. je bilo v Selah 1. slovensko namiznoteniško prvenstvo. Igrali so v dveh skupinah: skupina A (splošni razred) in skupina B (mladinici). Na žalost pa se ga je udeležilo le 15 igralcev iz Obirskega in Sel.

V skupini B je presenetljivo zmagala Marti Oraže in tako postala prva slovenska mladinska prvakinja. Drugi je postal Stanko Haderlap pred Franceom Smrtnik. V skupini A pa je kot pričakovano zmagal in s tem postal prvi slovenski prvak Mirko Oraže, drugi Stanko Haderlap, tretji pa Hanzi Ojster.

Tako so DSG Sele z dvema nazivoma in dvema drugima mestoma bile najuspešnejše društvo tega prvenstva.

DSG SELE ŠE BREZ PORAZA

Selani igramo letos v 1. razredu vzhod in sicer s sledečo postavo: Tone Novak, Mirko Oraže in Stanko Haderlap.

Prvo tekmo smo igrali v Frantschachu v Labotski dolini s 5:5. Drugo tekmo pa smo igrali doma proti ESV Št. Vid, kjer smo ponovno igrali 5:5. Kot že pri prvi tekmi, sta tudi pri tej tekmi za točke poskrbela Tone Novak (3), Mirko Oraže (1) in dvojica Novak/Oraže. Tretjo tekmo smo igrali v Šmarjeti v Labotski dolini proti tamkajšnjemu ATSVju le z dvema igralcema, kajti Stanko Haderlap ni hotel več igrati. Tu smo slavili prvo zmago s 6:4. Predzadnjo tekmo, ki smo jo igrali doma proti BSG Carinthia Celovec, smo ponovno zmagali s 6:4. Zadnjo tekmo, v sredo 22. 10., proti KACu iz Celovca sva ponovno zmagala s 6:4. Tone Novak je napravil 3 točke, Mirko Oraže dve ter eno v dvojici. Tako Tone Novak letos še ni imel nobenega poraza, a tudi v dvojici skupaj z Mirkom Oraže že od lanskega leta nima nasprotnika.

Tako DSG Sele z osmimi ločkami zasledajo dobro 4. mesto.

ASV — SAK 1:1 (1:1)

Slovenski atletski klub zaseda trenutno 6. mesto na lestvici koroške podlage. Zadnjih šest kol ni uspelo nobenemu moštvo premagati naše ekipe. Vprašanje je le, če bo ta serija trajala do konca jesenskega prvenstva, kajti slovenske nogometne še čakajo povsem dobre enajsterice: Breže, Dobrla vas ter Borovlje!

Minulo nedeljo je SAK igral proti ASV na tamkajšnjem igrišču. Že v prvih minutah igre je domače moštvo močno ogrožalo gol SAK. Toda v protinapadu je G. Zablatnik po kratki podaji Luschniga zatresel mrežo nasprotnika. Veselje je bilo veliko, toda kmalu za tem je gledalec zaostala sapa. Domačini so tekcom tretih minut zadeli dvakrat preko gola SAK, kar je bila bolj „zasluga“ obrambe SAK, ki se je v teh trenutkih kazala od najslabših strani. Zato tudi ni bilo nikakor presenetljivo, da je ASV izenačil. Gol je padel zelo nesrečno — odbil se je od enega naših igralcev.

Druga polovica srečanja je ostal Lampichler zaradi poškodbe, ki ga sleduje že precej časa, v kabini. Njega je nadomestil Pandel. Libera je v drugem polčasu igral Babšek, ki je to delo opravil zelo dobro. SAK se je

močno stopnjeval, domače moštvo v drgi polovici tekme ni imelo skorajda nobene efektivne možnosti za zadetek. A tudi slovenskim nogometšem ni uspelo zadeti gola, ki bi pomenil vodstvo. Najboljša možnost se je nudila Drnovšku, ko je stal sam pred golmanom ASVa, pač pa se stoodstotne ni izkoristil, ker ga je pri tem oviral eden lastnih napadalcev. V zadnjih trenutkih srečanja pa je imel smolo še Velik, ko je nasprotni vratar ubranil njegov izvrstni strel.

Upamo, da bodo slovenski nogometiški nadaljevali to pozitivno serijo tudi v zadnjih treh srečanjih.

Postava SAK: Ahlin, Lampichler (Pandel), P. Pablatnik, Zdouc, Woschitz, Babšek, Zablatnik, Luschnig, Velik, Fera (Polanšek), Drnovšek.

ASV „pod 23“ — SAK „pod 23“ 1:4

Gole za zmago drugega moštva SAK sta dala Habel (3) ter Rogl. Moštvo je igralo tako dobro, da bi bila zmaga celo višja. Če bi dosedaj nastopala ta enajsterica na vseh igrah, bi bilo drugo moštvo SAK gofovo na boljšem mestu. Upamo, da bo zmaga za igralce motivacija, da se bodo v prihodnosti bolj vestno udeležili treninga in tekme.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

V NEDELJO 2. NOVEMBRA 1980

SAK — Breže (Friesach)	ob 14.45 uri
SAK „pod 23“ — Breže „pod 23“	ob 13.00 uri
igrišče: Annabichl	
Donau šol. — SAK šol.	ob 13.15 uri
igrišče: Donau	
Pokrče (Poggersdorf) ml. — SAK ml.	ob 14.00 uri
igrišče: Poggersdorf	

Navijači pristrčno vabljeni!

JUGOSLAVIJA

PETEK, 31. 10.: 8.45 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Pravilnice iz lutkarjevega vozčka — 17.40 Družina Smola — 18.05 Teletart — 18.35 Obzornik — 18.45 Zakon o združenem delu — 19.00 Varstvo pri delu — 19.15 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabavno glasbeno oddaja — 21.00 Galilei, ameriški film — 23.25 Poročila.

SOBOTA, 1. 11.: 8.00 Poročila — 8.05 Ela Peroci: Ankine risbe — 8.20 Minigodci v glasbeni deželi — 8.30 Dimnikarček se potepa po svetu — 8.40 Zadnja dirka — 9.10 Poletavček — 9.40 Korenine naslednje generacije — 11.10 Izobraževalna oddaja — 11.35 Po sledih napredka — 12.05 Ljudje in zemlja — 13.05 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Črni Jack, mladinski angleški film — 18.50 Naš kraj — 19.05 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30

Dnevnik — 20.00 Bolnišnica na koncu mesta — 20.55 Pozdravite lastovke, češki film — 22.25 Kažipot — 22.45 Poročila. NEDELJA, 2. 11.: 8.15 Poročila — 8.20 Za nedeljsko dobro jutro — 8.50 Čebelica Maja — 9.15 Pan Tau — 9.45 Razgaljeni Everest — 10.40 Vrnitev odpisanih — 11.35 Kažipot — 11.55 Mozaik — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Jugoslavija, dober dan — 13.35 Poročila — 15.50 Opatija 80 — 17.00 Poročila — 17.05 Dokumentarna oddaja —

17.35 Športna poročila — 17.40 Nikoli nisem prepeval svojemu očetu, ameriški film — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ščuke pa ni, ščuke pa ne — 21.00 Dokumentarna oddaja — 21.30 V znamenju — 22.00 Zabavno glasbeno oddaja — 22.15 Športni pregled. PONEDELJEK, 3. 11.: 8.45 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Vrtec na obisku — 17.30 Delaj z glavo — 18.00 Delegatski vodnik — 18.20 Jezik v javni rabi — 18.30 Obzornik — 18.40 Pop godba na najvišji ravni — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30

Dnevnik — 20.00 Nenavadni dogodki v kotu ali morebitna vrnitev in ponovno izgotovje Jožeta Dremila — 21.15 Kulturne diagonale — 21.55 V znamenju — 22.10 Mozaik kratkega filma.

TOREK, 4. 11.: 9.00 TV v šoli — 16.10 Ziva bitja so odvisna drug od drugega — 17.10 Poročila — 17.15 Dimnikarček se potepa po svetu — 17.25 Jugoslovanski narod v pesmi in plesu — 17.55 Pisani svet — 18.25 Obzornik — 18.35 Obramba in samozaščita — 19.05 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dovolj hrane na lastni zemlji — 20.55 Trnje in blato — 21.50 V znamenju — 22.05 Iz baletnega arhiva.

SREDA, 5. 11.: 9.20 TV v šoli — 17.30 Z besedo in sliko — 17.45 Rubens — 18.10 Primorska poje — 18.40 Obzornik — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diskretni šarm buržoazije, francoski film — 21.45 V znamenju.

ČETRTEK, 6. 11.: 9.00 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Kristalni stebel — 17.20 Kruta gora Jannu, češki dokumentarni film — 17.50 Zadnja dirka — 18.20 Obzornik — 18.30 Nasilne vselitve — 19.05 Risanka — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 V živo — 21.35 V znamenju — 21.50 Glasbeni magazin.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 23. oktobra 1980

Za 100 din dobite	40.— šil.
Za 100 din plačate	45.— šil.
Za 100 lir dobite	1.44 šil.
Za 100 lir plačate	1.53 šil.
Za 100 mark dobite	698.— šil.
Za 100 mark plačate	714.30 šil.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bo: 4. 11. 1980 dipl. inž. Franci Einspieler

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje